

Sygn. akt VIII U 657/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 marca 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Grażyna Łazowska
Protokolant:	Kamila Niemczyk

po rozpoznaniu w dniu 16 marca 2016 r. w Gliwicach

sprawy A. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek odwołania A. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 20 marca 2015 r. i 22 kwietnia 2015 r. **nr** (...)

1. zmienia częściowo zaskarżone decyzje w ten sposób, że ustala iż ubezpieczony nie ma obowiązku zwrotu świadczeń pobranych za okres od dnia 1 sierpnia 2013 r. do dnia 31 sierpnia 2014 r. oraz odsetek naliczonych za okres od 6 sierpnia 2013 r. do 20 marca 2015 r.,

2. oddala odwołanie w pozostałym zakresie,

3. zasądza od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kwotę 60 zł (sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

(-) SSO Grażyna Łazowska

Sygn. akt VIII U 657/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 20.03.2015r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych oddział w Z. zobowiązał ubezpieczonego A. P. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1.08.2013r. do 31.01.2015r. wraz odsetkami liczonymi od 6.05.2013r. do 20.03.2015r. Kolejną decyzją z dnia 22.04.2015r. organ rentowy podtrzymał wezwanie zwrotu należności głównej, modyfikując jedynie okres odsetkowy tj. domagał się odsetek za okres od 6.08.2013r. do 20.03.2015r.

Ubezpieczony w odwołaniu wniósł o nieobciążanie go obowiązkiem zwrotu renty rodzinnej podnosząc, że nie został właściwie pouczony o utracie prawa do świadczenia w przypadku uzyskiwania przychodów. Z ostrożności procesowej

wskazał, że niezasadnym było żądanie zwrotu świadczenia za okres przekraczający 12 miesięcy, bowiem organ rentowy z deklaracji pracodawcy o zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych posiadał informację o jego zatrudnieniu.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania wskazując, że ubezpieczony był uprawniony do renty rodzinnej przyznanej w drodze wyjątku oraz informowany o obowiązku powiadamiania o osiągniętych przychodach. Pismem z dnia 3.09.2014r. ubezpieczony został powiadomiony, że w przypadku osiągnięcia przychodów wypłata renty zostanie wstrzymana. W dniu 9.03.2015r. do organu rentowego wpłynęło zaświadczenie, z którego wynika że ubezpieczony od 1.08.2013r. jest zatrudniony na podstawie umowy o pracę co było podstawą wydania skarżonych decyzji.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

Od 1.04.1996r. ubezpieczony wraz z rodzeństwem pobierał rentę rodzinną po zmarłym ojcu, a świadczenie zostało przyznane w drodze wyjątku przez Prezesa ZUS. Od 1.09.2006r. jedynie ubezpieczony był uprawniony do renty.

W dniu 10.02.2010r. ubezpieczony ukończył 18 rok życia i od tej daty decyzje przyznające rentę były kierowane na jego adres. W pierwszej z tych decyzji z dnia 5.01.2010r. organ rentowy w pouczeniach wskazał, że ubezpieczony jest zobowiązany do powiadomienia organu rentowego uzyskiwanych przychodach jego wysokości. W następnej decyzji z dnia 1.03.2010r. zamieszczono informację, że odwołującemu przysługuje renta przyznana w drodze wyjątku. W pouczeniu podano, że osoba pobierająca świadczenie przyznane w drodze wyjątku zobowiązana jest do powiadomienia organu rentowego o osiągnięciu jakiegokolwiek przychodu [pkt.VI ust.3 pouczeń]. W kolejnych decyzjach organ rentowy pouczał o obowiązku informowania o osiągnięciu przychodu przez osoby pobierające świadczenie w drodze wyjątku. W decyzjach podawano, że osoba która nienależnie pobrała świadczenia jest zobowiązana do jego zwrotu oraz opisano jakie świadczenia uważa się za nienależnie pobrane. Do września 2014r. w żadnej z doręczonych ubezpieczonemu decyzji nie było informacji, że uzyskiwanie przychodów skutkuje utratą prawa do renty rodzinnej przyznanej w drodze wyjątku i obowiązkiem zwrotu pobranych świadczeń.

Informację tę organ rentowy przesłał ubezpieczonemu wraz z decyzją z dnia 3.09.2014r. przyznającą mu prawo do świadczenia do 31.01.2015r.

Ubezpieczony w okresie od 1.08.2013r. do 31.01.2015r. był zatrudniony na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy. Ubiegając się o pracę podał, że pobiera rentę i okazał legitymację rencisty. Pracodawca zgłosił go do ubezpieczeń społecznych od 1.08.2013r. z kodem tytułu ubezpieczeń 01 10 00 - który oznacza pracownika zatrudnionego na podstawie umowy o pracę bez ustalonego prawa do emerytury lub renty. Pracodawca odprowadzał składki na ubezpieczenia społeczne z tytułu zatrudniania odwołującego.

Ubezpieczony nie wiedział, że w wypłacano mu rentę rodzinną przyznaną w drodze wyjątku i że w przypadku podjęcia pracy utraci prawo do tego świadczenia. Pouczenia zawarte w decyzjach były dla niego niezrozumiałe. [dowód: akta organu rentowego, akta osobowe i przesłuchanie ubezpieczonego].

Sąd zważył, co następuje.

Odwołanie ubezpieczonego częściowo zasługuje na uwzględnienie.

Niespornym jest, że ubezpieczony był uprawniony do renty rodzinnej po zmarłym ojcu przyznanej w drodze wyjątku.

Jak stanowi art. 83 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. 2015.748 – dalej ustawa o FUS) ubezpieczonym oraz pozostałym po nich członkom rodziny, którzy wskutek szczególnych okoliczności nie spełniają warunków wymaganych w ustawie do uzyskania prawa do emerytury lub renty, nie mogą - ze względu na całkowitą niezdolność do pracy lub wiek - podjąć pracy lub działalności objętej ubezpieczeniem społecznym i nie mają niezbędnych środków utrzymania, Prezes Zakładu może przyznać w drodze wyjątku świadczenia w wysokości nieprzekraczającej odpowiednich świadczeń przewidzianych w ustawie. Natomiast zgodnie z art. 101 pkt 1 ustawy o FUS prawo do świadczeń ustaje, gdy ustanie którykolwiek z warunków

wymaganych do uzyskania tego prawa. Jak wynika z treści przytoczonych przepisów podjęcie pracy przez osobę, której przyznano świadczenie w drodze wyjątku ubezpieczonego, skutkuje utratą prawa do tego świadczenia.

Po myśli art. 138 ust. 1 i 2 ustawy osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. Za nienależnie pobrane świadczenia uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania.

Odnosząc powyższe do rozpoznawanej sprawy stwierdzić należy, że warunkiem uznania iż renta wypłacona ubezpieczonemu w spornym okresie była świadczeniem nienależnie pobranym jest ustalenie, że był prawidłowo pouczony o braku prawa do jej pobierania. Dopiero takie pozytywne ustalenie stanowi podstawę domagania się od niego zwrotu pobranych świadczeń.

Jak wynika z przeprowadzonego postępowania dowodowego, ubezpieczony po raz pierwszy został poinformowany o braku prawa do renty rodzinnej w związku z podjęciem zatrudnienia dopiero we wrześniu 2014r. Wcześniej doręczane mu decyzje zawierały jedynie pouczenie o obowiązku informowania organu rentowego o uzyskiwanych przychodach. Sąd podziela stanowisko odwołującego, że pouczenia tego nie sposób utożsamiać z pouczeniem o braku prawa do pobierania renty rodzinnej w przypadku uzyskiwania przychodów. W żadnej z nich nie wskazano w sposób jednoznaczny, że uzyskiwanie przychodu skutkuje utratą prawa do świadczenia przyznanego w drodze wyjątku. Skoro zatem, ubezpieczony do września 2014r. nie został skutecznie, prawidłowo pouczony o braku prawa do renty rodzinnej z uwagi na uzyskiwanie przychodów, to wypłaconych mu do września 2014r. świadczeń nie można uznać za nienależnie pobrane, a co za tym idzie organ rentowy nie może domagać ich zwrotu. Z tych przyczyn, Sąd zmienił częściowo zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zwolnił odwołującego z obowiązku zwrotu pobranej renty za okres od 1.08.2013r. do 31.09.2014r.

Natomiast renta wypłacona ubezpieczonemu od września 2014r. do stycznia 2015r. jest świadczeniem nienależnie pobranym w rozumieniu art. 138 ust.2 pkt.1 ustawy o FUS i w tym zakresie co do należności głównych decyzja organu rentowego jest prawidłowa, a zatem w tej części odwołanie zostało oddalone.

Jak stanowi art. 138 ust. 4 tej ustawy organ rentowy nie może żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane.

W ocenie Sądu, ubezpieczony poprzez fakt zgłoszenia go do ubezpieczeń społecznych przez pracodawcę wywiązał się z obowiązku powiadomienia organu rentowego o osiąganiu przychodów w rozumieniu przywołanego przepisu. Sąd stoi na stanowisku, że Oddział ZUS, a nie jego wydział, funkcjonuje jako terenowa jednostka organizacyjna, a ubezpieczony nie może ponosić odpowiedzialności za brak stosownej komunikacji między wydziałami danego Oddziału ZUS.

Ustalenie, że ubezpieczony zawiadomił organ rentowy o uzyskiwaniu przychodów, czyli o okoliczności powodującej ustanie prawa do renty rodzinnej przyznanej w drodze wyjątku ma znaczenie dla oceny zasadności żądania organu rentowego o zapłatę odsetek.

Zgodnie z art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych [t.j.Dz.U. 2015.121], osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11. Natomiast w ust. 11 wskazano, że jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ wypłacający te świadczenia o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty, a mimo to świadczenia były nadal wypłacane, kwoty nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych podlegają zwrotowi bez odsetek.

Odnosząc powyższe do rozpoznawanej sprawy, Sąd stoi na stanowisku, że odwołujący winien zwrócić wypłacone renty za okres od września 2014r. do stycznia 2015r. ale bez odsetek za opóźnienie, bowiem powiadomił organ rentowy o osiągnięciu przychodów. Z tych przyczyn i w tym zakresie skarżone decyzje zostały zmienione.

W tym miejscu wskazać należy, że zdaniem Sądu w obydwu skarżonych decyzjach organ rentowy nie prawidłowo ustalił okres za który domagał się odsetek (od sierpnia 2013r. do dnia wydania decyzji wzywającej do zwrotu świadczeń). Utrwalonym jest pogląd, że „świadczenia w myśl art. 84 u.s.u.s. i art. 138 u.e.r.f.u.s., uważane za nienależne, podlegają zwrotowi dopiero wtedy, gdy organ rentowy wyda stosowną decyzję administracyjną. Zatem organ rentowy powinien naliczać odsetki ustawowe od nienależnie pobranego świadczenia od dnia doręczenia osobie zobowiązanej decyzji obligującej do zwrotu takiego świadczenia, gdyż dopiero od tej daty osoba taka pozostaje w zwłoce ze spełnieniem świadczenia” - tak Sąd Apelacyjny w Poznaniu w wyroku z dnia 25.06.2015r., III AUa 1815/14, lex 1781952. W kwestii tej należy podzielić również stanowisko Sądu Apelacyjnego w Łodzi, że „żądanie zwrotu” nienależnie pobranego świadczenia następuje przez doręczenie dotyczącej tego decyzji, które tym momencie staje się wymagalne, a nie w czasie spełniania świadczeń. Z tą chwilą następuje też wymagalność (w prawnym znaczeniu art. 359 § 2 k.c.) roszczenia o odsetki i od tej chwili dłużnik pozostaje w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia głównego (art. 481 § 1 k.c.). W konsekwencji bezpodstawnym jest żądanie przez organ rentowy zwrotu odsetek naliczanych od dnia wypłaty świadczenia uznanego za nienależnie pobrane [vide wyrok z dnia 26.08.2015r., III AUa 1367/14, lex 1814787, z dnia 9.09.2015r., III AUa 33/15, lex 1814789].

O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 98 i 108§1 k.p.c. oraz § 12 ust.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. [Dz.U. Nr 163, poz.1348 z późn.zm.].

W tym stanie rzeczy, w oparciu o przytoczone przepisy prawa, Sąd orzekł jak w sentencji.

(-) SSO Grażyna Łazowska